

M

OPEN MONUMENTEN DAG

Woudenberg

Programma

**zaterdag 12 september 2026
10.00 - 16.00 uur**

Woudenberg

Praktische info

Voor u ligt het programmaboekje van Open Monumentendag 2026 in Woudenberg.
Dit jaar openen diverse bijzondere locaties weer hun deuren voor bezoekers.

U bent van harte welkom op de volgende plekken:

- Het Gemeentehuis pagina 8
- De Grebbelinie in het Vizier pagina 9
- Het Cultuurhuis pagina 10
- Spoorlijn en Stationswoning pagina 11
- De Pyramide van Austerlitz pagina 12
- Koepel van Stoop pagina 14

Alle locaties, m.u.v. de Pyramide, zijn van 10.00 tot 16.00 uur geopend.
De Pyramide van Austerlitz is van 12.00 tot 16.00 uur geopend.

Namens het Comité Woudenberg wensen wij u veel plezier!

Praktische info

Voor organisatorische zaken kunt u deze dag het noodnummer van de gemeente bereiken: 033-286 7777. Bij calamiteiten: bel 112.

Scan de QR-code voor
het programma

Voorwoord

Elk jaar in september openen tijdens Open Monumentendag door heel Nederland bijzondere monumenten hun deuren. Samen met onze buurgemeenten Renswoude en Scherpenzeel rouleren we de organisatie van deze bijzondere dag. Dit jaar heeft Woudenberg opnieuw de eer om, in samenwerking met Stichting Oud Woudenberg en vele betrokken partners, een gevarieerd programma samen te stellen.

Monumenten zijn meer dan bijzondere gebouwen. Ze vertellen het verhaal van ons dorp, van de mensen die hier leefden en werkten en van de gebeurtenissen die Woudenberg hebben gevormd. Ze verbinden verleden, heden en toekomst en dragen bij aan de identiteit van onze gemeente. Het landelijke thema van dit jaar is **'Veerkrachtig Erfgoed'**. Dit thema laat zien hoe erfgoed zich door de eeuwen heen heeft aangepast aan veranderende omstandigheden en hoe monumenten, landschappen en tradities ook vandaag de dag van betekenis blijven. Juist door zorgvuldig om te gaan met ons erfgoed, zorgen we ervoor dat toekomstige generaties deze verhalen kunnen blijven ontdekken.

Tijdens Open Monumentendag krijgt u de kans om een aantal monumenten van dichtbij te beleven. Niet alleen kunt u de gebouwen van buiten bewonderen, ook binnen staan vrijwilligers klaar om u meer te vertellen over de rijke geschiedenis, de bijzondere bewoners en het gebruik van de verschillende locaties. Daarnaast kunt u op diverse plekken genieten van exposities, demonstraties, muziek en andere activiteiten die het erfgoed tot leven brengen. De organisatie van deze dag is opnieuw mogelijk gemaakt dankzij de inzet van vele enthousiaste vrijwilligers, verenigingen, monumenteigenaren en andere betrokkenen. Hun inzet en enthousiasme verdienen een welgemeend woord van dank.

Ik hoop dat u geniet van alles wat Open Monumentendag in Woudenberg te bieden heeft en wens u een inspirerende en plezierige dag toe.

Met vriendelijke groet,

Rob Jorg
Wethouder Monumenten

Locaties

Waar zijn de locaties?

5

Rijksmonument
DE PYRAMIDE VAN AUSTERLITZ
Zeisterweg 98,
3931 MG Woudenberg

1

Rijksmonument
HET GEMEENTEHUIS
Parklaan 1, 3931 KK in Woudenberg

3

HET CULTUURHUIS
Dorpsstraat 40,
3931 EH Woudenberg

4

Gemeentelijk monument
SPOORLIJN EN STATIONSWONING (WELKOOP)
Parallelweg 3, 3931 MS Woudenberg

6

Rijksmonument
KOEPEL VAN STOOP
Zeisterweg 99, 3931 MG Woudenberg

2

Rijksmonument
DE GREBBELINIE IN HET VIZIER
Brinkkanterweg 23A, 3931 PJ Woudenberg

- 1 Het Gemeentehuis - Parklaan 1, 3931 KK in Woudenberg.
- 2 De Grebbelinie in het Vizier - Brinkkanterweg 23A, 3931 PJ Woudenberg.
- 3 Het Cultuurhuis - Dorpsstraat 40, 3931 EH Woudenberg.
- 4 Spoorlijn en Stationswoning (Welkoop) - Parallelweg 3, 3931 MS Woudenberg.
- 5 De Pyramide van Austerlitz - Zeisterweg 98, 3931 MG Woudenberg.
- 6 Koepel van Stoop - Zeisterweg 99, 3931 MG Woudenberg.

1 Gemeentehuis

In de jaren dertig ontstond de behoefte aan een nieuw gemeentehuis voor Woudenberg. Daarom werd in 1935 besloten tot de bouw van een nieuw pand, ontworpen door architect Pothoven in een karakteristieke oud-Hollandse stijl. Al een jaar later, in 1936, werd het gemeentehuis officieel in gebruik genomen. Het gebouw was ingericht met een ruime raadzaal, een werkkamer voor de burgemeester en de secretarie. Dat werd destijds gezien als voldoende voor het bestuur van het dorp. In het souterrain was ruimte voor de politie, inclusief twee arrestantencellen. Ook de brandweer had onderdak in het gemeentehuis; aan de achterzijde bevond zich een garage waar de spuitwagen maar net in paste.

Door de groei van de organisatie werd het gemeentehuis in 1984 uitgebreid met een extra vleugel. Deze uitbreiding is in 2013 grondig gerenoveerd en gemoderniseerd.

Het gemeentehuis kent ook een bijzonder oorlogsverhaal. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam een granaat terecht in de kamer van de burgemeester. Gelukkig ontplofte deze niet, waardoor de schade beperkt bleef tot een gat in de muur.

PROGRAMMA – 10.00 TOT 16.00 UUR

Op het Beaufortplein is een tentoonstelling met oude ambachten, werktuigen en landbouwmachines. Bezoekers zien hoe vroeger werd gewerkt, met demonstraties zoals stro verwerken, wol spinnen en wafels bakken. Ook zijn er verschillende ambachtsactiviteiten te bekijken.

In het gemeentehuis zelf kunnen bezoekers deelnemen aan rondleidingen en zijn er oude foto's te zien die de geschiedenis van het gebouw laten zien.

2 Grebbelinie in het vizier

De Grebbelinie is een historische verdedigingslinie van ongeveer 70 kilometer lang, die loopt van Rhenen tot Spakenburg. Al in het Rampjaar 1672 werd ontdekt dat de Gelderse Vallei door de natte omstandigheden goed gebruikt kon worden als verdedigingsgebied. In de eeuwen daarna werd de linie verder ontwikkeld en versterkt. Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog werden er bijvoorbeeld kazematten gebouwd om de linie beter te beschermen.

In Woudenberg is deze geschiedenis nog altijd zichtbaar. In het museum Grebbelinie in het Vizier kunnen bezoekers kennismaken met het verhaal van de linie en haar rol tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op het terrein zijn onder meer een nagebouwde loopgraaf, authentieke kazematten en een bunker te bekijken.

Binnen in het museum is een uitgebreide collectie te zien van uniformen, gebruiksvoorwerpen, foto's en andere voorwerpen uit de oorlogsjaren. Vrijwilligers en gidsen vertellen bezoekers graag meer over de aanleg van de Grebbelinie, de gevechten rond Woudenberg en Scherpenzeel en de gevolgen die deze periode hadden voor de inwoners van de regio.

PROGRAMMA – 10.00 TOT 16.00 UUR

Het museum is toegankelijk voor bezoekers, die hier meer kunnen ontdekken over de Grebbelinie en de Tweede Wereldoorlog. In de filmzaal wordt doorlopend een interview vertoond met een inwoner over zijn ervaringen in de oorlog.

Daarnaast zijn er rondleidingen naar de loopgraaf en kazemat, waarbij de geschiedenis van de linie ook buiten beleefd kan worden.

3 Cultuurhuis

Hoewel het Cultuurhuis geen monument is, speelt het een belangrijke rol in het leven van Woudenberg. Het gebouw werd eind jaren zeventig gebouwd als hoofdkantoor van de Rabobank voor de gemeenten Woudenberg, Maarn en Scherpenzeel. Sinds 2012 heeft het een nieuwe bestemming als Cultuurhuis, waar inwoners elkaar ontmoeten en deelnemen aan uiteenlopende culturele en maatschappelijke activiteiten.

Gedurende het hele jaar vinden er activiteiten, workshops, exposities en bijeenkomsten plaats voor jong en oud. Tijdens Open Monumentendag opent ook het Cultuurhuis haar deuren, bezoekers kunnen hier zien wat er allemaal te beleven is.

Ook het Huiskamercafé is geopend. Hier kunnen bezoekers terecht voor een kop koffie, een lunch of iets anders lekkers, terwijl zij genieten van de gezellige sfeer in het Cultuurhuis.

PROGRAMMA – 10.00 TOT 16.00 UUR

In het Cultuurhuis is er een doorlopend programma met activiteiten voor jong en oud. Bezoekers kunnen deelnemen aan workshops, foto's maken in klederdracht en kennismaken met oude tradities. Voor kinderen zijn er activiteiten zoals koe melken en het spelen van oud-Hollandse spellen. Ook is er een dorpswandeling door Oud-Woudenberg te volgen. Onder begeleiding van een gids maken bezoekers kennis met de geschiedenis van het dorp. De wandeling start vanaf het Cultuurhuis, de eerste groep vertrekt om 11.00 uur en de tweede groep om 14.00 uur. Vooraf aanmelden is niet nodig, u kunt gewoon bij het Cultuurhuis verzamelen op één van de twee tijdstippen.

4 Spoorlijn en stationswoning

Tussen 1880 en 1886 werd de spoorlijn Amersfoort-Kesteren aangelegd. Daarbij werd ook station Woudenberg-Scherpenzeel gebouwd, met een stationsgebouw, loods en een woning voor de haltechef. Het station lag ongeveer twee kilometer van de dorpskern en speelde een belangrijke rol voor inwoners en bedrijven in de omgeving. Zo maakten onder andere de Roomboterfabriek De Vooruitgang en de Coöperatieve Handelsvereniging Woudenberg-Maarn intensief gebruik van het spoor.

Hoewel de spoorlijn in 1974 werd opgeheven, zijn de voormalige woning van de haltechef en een kleine loods behouden gebleven. De loods diende tijdens de mobilisatie als slaapplek voor militairen die aan de Grebbelinie werkten. Ook werd het station gebruikt voor de aanvoer van soldaten en de evacuatie van inwoners tijdens de meidagen van 1940.

De woning en loods hebben een belangrijke cultuurhistorische waarde. Na een grondige restauratie in 2024 zijn beide gebouwen geïntegreerd in de nieuwe Welkoop-winkel. Daarmee is een bijzonder stukje Woudenbergse geschiedenis behouden gebleven.

Een extra historisch accent: Welkoop Woudenberg is een dochteronderneming van coöperatie AgruniekRijnvallei, de rechtsopvolger van de vroegere coöperatie Woudenberg-Maarn die zich in 1931 vestigde aan de spoorlijn Amersfoort-Kesteren. De maalderij van de Coöperatie was al sinds 1914 aan het spoor gevestigd.

PROGRAMMA – 10.00 TOT 16.00 UUR

Bezoekers kunnen de voormalige stationswoning en de historische loods bezichtigen. Ook lees je meer over de geschiedenis van de spoorlijn Amersfoort-Kesteren, het station Woudenberg-Scherpenzeel en de rol die deze locatie speelde tijdens de Tweede Wereldoorlog in de informatiefolder. Deze folder kun je vinden bij de ingang van de Welkoop.

5 Pyramide van Austerlitz

De Pyramide van Austerlitz is een erg bijzonder monument in Nederland. Het bouwwerk werd in 1804 opgericht in opdracht van de Franse generaal Auguste de Marmont. Zijn soldaten bouwden de aarden pyramide in slechts 27 dagen tijd. De inspiratie hiervoor kwam van de Egyptische pyramiden die Franse militairen tijdens de veldtocht van Napoleon hadden gezien.

Oorspronkelijk kreeg het monument de naam 'Mont Marmont', vernoemd naar de generaal zelf, ook wel 'Marmontberg'. Lodewijk Napoleon, jongere broer van Napoleon Bonaparte, veranderde de naam in 'Pyramide van Austerlitz'. Vernoemd naar de Driekeizersslag bij Austerlitz in Moravië (het huidige Tsjechië). Na het vertrek van generaal De Marmont uit Nederland werden drie Franse militairen aangesteld om de Pyramide te bewaken en te onderhouden. Toch begon het monument al snel tekenen van verval te vertonen. De oorspronkelijke houten obelisk op de top zakte scheef en werd in 1808 afgebroken. Ook de rest van de Pyramide raakte in de jaren daarna steeds verder in verval.

Een belangrijke stap in het behoud van het monument werd gezet in 1894. Johannes Bernardus de Beaufort, destijds burgemeester van Woudenberg, liet de Pyramide gedeeltelijk herstellen. Tijdens deze restauratie werd de huidige stenen obelisk toegevoegd, die nog altijd het herkenbare middelpunt van het monument vormt. Ondanks deze werkzaamheden kon nieuw verval niet worden voorkomen. In 2001 werd gestart met een grootschalige restauratie om de Pyramide voor de toekomst te behouden. Sindsdien zijn verschillende herstelwerkzaamheden uitgevoerd, waardoor dit bijzondere stukje geschiedenis nog altijd door bezoekers kan worden bewonderd.

De stenen obelisk op de top is ongeveer 16 meter hoog. Oorspronkelijk bestonden er plannen om boven op de Pyramide een groot standbeeld van Napoleon te plaatsen, maar dat idee is nooit uitgevoerd. Sinds 9 december 1970 heeft de Pyramide bovendien de status van rijksmonument.

**PROGRAMMA –
12.00 TOT 16.00 UUR**

**LET OP: VAN 10.00
TOT 12.00 UUR IS DE
PYRAMIDE GESLOTEN**

Bij de Pyramide van Austerlitz kunnen bezoekers terecht in het bezoekerscentrum voor presentaties en een film over de geschiedenis van deze locatie. In het centrum is ook een Frans legerkamp te bezoeken, waar aandacht wordt besteed aan de Pyramide en de Franse Tijd.

Op gezette tijden neemt een gids een groep mee naar de Pyramide voor een rondleiding van ongeveer driekwartier.

6 Koepel van Stoop

De Koepel van Stoop is een bijzonder historisch bouwwerk op de Utrechtse Heuvelrug, gelegen op Woudenbergse grondgebied tegenover de Pyramide van Austerlitz. De koepel werd in 1840 gebouwd in neoclassicistische stijl naar ontwerp van de bekende tuinarchitect J.D. Zocher jr., in opdracht van de Amsterdamse bankier Johannes Bernardus Stoop (1781-1856).

Stoop bezat grote stukken heidegrond in de omgeving en had plannen om op deze hooggelegen plek een buitenhuis te bouwen. Vanaf hier had hij uitzicht over de Gelderse Vallei, de Betuwe en zelfs de Domtoren van Utrecht. Omdat het grondwater echter te diep bleek te zitten, werden de plannen voor een landhuis uiteindelijk niet uitgevoerd. Wel werd de theekoepel

gebouwd, die tot op de dag van vandaag bewaard is gebleven als de Koepel van Stoop.

De brede, gebogen paden die naar de koepel leiden, waren oorspronkelijk bedoeld als oprijlaan naar het nooit gerealiseerde hoofdhuis.

Naast de koepel liet Stoop door Zocher een landschapspark aanleggen met onder meer een jachthuis, het huidige Berghuisje. Voor zijn uiteindelijke buitenplaats week Stoop uit naar Zeist, waar later buitenplaats Molenbosch werd gebouwd.

Stoop speelde daarnaast een belangrijke rol in de ontwikkeling van de omgeving. Hij investeerde in de ontginning van de heidegronden rond Austerlitz en Heidenoord en zorgde voor werkgelegenheid voor veel bewoners. Heidenoord groeide uit tot de basis van het huidige Beauforthuis. Via zijn dochter Anna Aleida kwam het gebied later in handen van de familie De Beaufort, waarmee de geschiedenis van deze locatie nauw verbonden is geraakt met die van Den Treek en het Beauforthuis.

Sinds 2018 is het beheer van de koepel in handen van het Beauforthuis. De bijzondere locatie wordt tegenwoordig gebruikt voor kleinschalige concerten, bijeenkomsten en educatieve activiteiten.

PROGRAMMA – 10.00 TOT 16.00 UUR

Tijdens Open Monumentendag is de Koepel van Stoop geopend voor bezichtiging.

Bezoekers kunnen deze bijzondere historische plek van dichtbij bekijken en meer ontdekken over de geschiedenis van Johannes Bernardus Stoop, de aanleg van het omliggende landschap en de plannen voor de buitenplaats die hier nooit werd gerealiseerd.

Bij een dag als deze zijn vrijwilligers onmisbaar.

“Bedankt voor jullie inzet!”
- Gemeente Woudenberg

**Mede mogelijk
gemaakt door:**

STICHTING OUD WOUDENBERG